

Una conxorxa d'enzes: Goscinny i Uderzo ho sabien molt bé

Enric Mas (nitsenblanc.cat), 05/12/14

Un atent repàs a la versió animada de Les dotze proves d'Astèrix (1976) ajuda a desxifrar enigmes. Una de les proves que han de passar els nostres amics gals és la d'aconseguir l'imprès A-38 d'un edifici d'oficines. Després d'un bon grapat de quilòmetres i de clixés burocràtics del personal incompetent, l'Astèrix contraataca: "utilitzarem les seves pròpies armes". S'inventen un altre imprès, una circular i acaben provocant un mal físic i espiritual a tota aquella fauna. Però l'apunt important del tema ve quan l'Astèrix es dirigeix, sense ni pensar-s'ho, al cap administratiu, li demana l'imprès, ell li entrega com si res i, adonant-se del que ha fet, el cap embogeix. L'Astèrix i l'Obèlix surten d'allà per cames. Ara tornem.

He llegit en un bloc del 2 d'abril del 2012 (elblogsalmon.com) un escrit que divideix els funcionaris en dos tipus. Sóc força contrari a classificar així els treballadors, però si l'enneagrama ho fa per a totes les personalitats del món (i en només 9 grups amb subgrups) i lord Henry Wotton va ser capaç de classificar totes les dones en "les que es pinten i les que no", doncs per què no. Un primer tipus, solitari i rutinari, que es deixa seduir per la monotonia, l'avorriment i que desprestigia el col·lectiu (és un ésser arrogant, un Dorian Gray), i un segon tipus, el funcionari que ha fet dels seus anhels una carrera de debò, des de petit, amb esforç durant tota la vida (no només per aprovar un examen o deu), amb una gran dedicació i voluntat (treballa amb la seva pròpia vida, un lord Henry en persona). Bé, el llenguatge del bloc és força barruer i la classificació simple, però alguna veueta interior em diu que no li falta part de raó. Això sí, cal fer apunts importants. El bloc s'equivoca en una cosa: no es tracta de feina, sinó de personalitat. No són dos tipus de treballadors, sinó de persones, perquè la seva filosofia l'apliquen en tot el que fan, a dins i a fora, a la feina i a casa. A més, cal tenir present (important) que no només es troben a l'administració, sinó també a l'empresa privada (especialment a les grans empreses). Finalment, falta afegir-hi un tercer grup que analitzaré més avall.

El com sé tot això prové del fet que als 32 anys el millor que havia fet era entrar a l'administració i sortir-ne. Els anys d'entremig van servir d'aviso als meus excompanys de feina (respostes amb cares d'incredulitat) sobre el que podria passar si l'administració continuava així, i les meves obres tenien suaus però ben visibles crítiques, per exemple, al que hi ha dintre de les persones ("ho feia expressament", *Nits en blanc*, 2008) i dintre de la imparcialitat de la justícia ("m'agradaria veure un d'aquests jutges cec, administraria justícia en Braille sense veure les cares dels innocents?", *Segueix el teu cor*, 2011). Amb unes poques mesures correctores n'hi hauria hagut prou per evitar mals majors, però no interessava. Pocs anys després s'havia acomplert el que tant avisava: retallades, pèrdues de drets... ja ho sabem tots.

Vist ara, tot es torna encara més clar. Els grups de treballadors esmentats formen dues cares de la mateixa moneda. Com he dit abans, hom acostuma a trobar-los en l'administració i l'empresa privada, però, per alguna estranya raó, als treballadors del

primer grup, l'administració els atreu com el flautista d'Hamelín, sense flauta i amb una gàbia i un formatge de mala qualitat, buit per dintre, com esquer. A aquest primer grup li encanta la rutina, el no avançar, l'immobilisme etern, perquè tot això és la transformació de la seva pròpia por interior a tot, al món de fora, al moviment, a la vida. Veu l'administració com un fi i no com un mitjà. Recorda amb nostàlgia el moment en què va aprovar les oposicions com una fita, i no veu res més enllà que la seva cadira, l'estimada eternitat, el quadre d'en Dorian. Però, com tota història d'amor, després es complica (només cal una petita espurna) i la fita passa a ser un petit èxit que el record del passat fa encara més amarg que una derrota. Perquè el moment de sacrificar el món sencer per algú pot recompensar (o no), però per una cadira, acostuma a ser un moment terrible: l'omple a un del terror de l'eternitat. Molts no s'adonen que l'única eternitat que hi ha en aquest món és la d'una hipoteca impagada. Hi ha també un perill en aquestes adoracions, el perill de perdre-les, i encara més el perill de conservar-les. Perquè, com diu lord Henry, quin profit aconsegueix un home que guanya el món sencer i perd la seva pròpia ànima?

El segon grup, en canvi, faria el que fa tan si és a l'administració com si no, davant la promesa de l'eternitat o la d'un xiuxiueig quasi imperceptible. Perquè és com ho fa el que el motiva, com la resta de coses a la vida. Viatjar, endavant!, conèixer noves formes de treballar, endavant!, posar-se reptes, vinga!; a la fi, enriquir-se l'ànima. I, com he introduït, hi falta el tercer grup. Persones capaces de transformar una ombra o un sospir en una cosa tangible; persones amb una sensibilitat, un misteri, una força interior, com si la vida hagués produït en elles una obra mestra exactament igual com la poesia, l'escultura o la pintura. Personificats, per exemple, en el pintor del retrat de Dorian Gray, entregat, enamorat no només a la bellesa, sinó a impressions que a la resta dels mortals se'ns escapen. Gent interessant. Però ai si entra en aquesta falsa eternitat: o en surt o s'apaga. És aquell conegut realment diferent, interessant, que té quelcom que no saps d'escriure i alguna (o més d'una) inquietud que es podria tornar una font d'inspiració per a alguna cosa realment transcendent. Quan el vas a veure al cap de deu anys a la mateixa cadira, el veus gris, sense llum, ja no sembla tenir aquest brollador interior que et convida a beure, ja no sembla interessant.

En el meu cas concret, els anys a l'administració (no pas eterns) estan plens de bons records, gent admirable i una marxa voluntària (per amor a una altra persona i a mi mateix). Podeu pensar que és ressentiment allò que traspua. Res més lluny de la realitat. Aquests anys semblaven escrits com una mena d'introducció (o un entreacte, potser) que només té sentit si hi poses punt i final i canvies de capítol; una preparació, un enriquiment per a començar una nova etapa (que potser no és això la vida?). Si fins als 32 anys tenia dos instants veritables en relació a això, a partir d'allà, aquells instants s'han multiplicat per desenes. Ara sé del cert (quina gran aliada la perspectiva!) que si hagués continuat a la cadira, els moments no s'haurien multiplicat, ni tan sols haurien sumat gaire més.

Tot el que m'ha arribat a les mans sobre aquest etern (*sic*) tema de l'administració ha estat escrit per crítics, una part dels quals es complany a si mateix, i els de l'altra no deuen costar gaire cars. Molts culpen *als de fora* de tot el mal que passa dintre, com si l'opinió pública costés gaire de canviar. I llavors, jo plantejo: per què l'administració (i la gran empresa, com la banca, insisteixo) no funciona ni ha funcionat mai

correctament? Per quin estrany motiu, el rovell dels engranatges afecta un departament, un altre, a tots; afecta una administració i una altra al país; una administració i una altra a l'estranger durant dècades!? Molt senzill: perquè interessa. Ens ho hem de posar al cap: una administració que funcioni correctament no la vol cap estat, i tantes altres coses... (us sona l'obsolescència programada?). A l'analitzar el tema dels treballadors amb una mica de criteri, es pot veure clarament com a l'administració li interessa tenir tota aquesta gent del primer grup (que estan entrant a riuades) influent, limitant, barrejant-se (barallant-se també) amb la resta de treballadors. I els principis d'igualtat, mèrit... (?) i capacitat ja no se'ls creu ningú; no valen ni per a posar-los en una constitució tocada i enfonsada (no llegiu els diaris?), i menys encara en unes oposicions. Aprovar un examen o deu no té res a veure amb això. Té a veure amb què busca l'administració (o l'empresa) i ja tenim massa dades (i massa anys) per saber què busca. Si afegim psicotècnics a les proves, llavors ja fa riure: us penseu que serveixen per descartar tipologies de gent? Al contrari, serveixen per caçar una tipologia concreta de personatges, anomena'ls Dorian Gray o, com millor els qualifica J. K. Toole, una colla d'enzes. Si l'administració funciona bé, no podrien justificar les tisorades i els cops de pal que estan donant, i en dècades, no creieu que es pot canviar d'opinió sobre l'administració, que la gent no és sensible al bon funcionament? Vinga, siguem seriosos.

Sí, Gosciny i Uderzo ho sabien molt bé: és clar que hi ha un pacte entre els polítics-empresaris i aquests treballadors (ara ja és com un favor anomenar-los així) del primer grup: si els primers no volen gent massa intel·ligent ni perillosa per al sistema (efectiva en la feina, però no per a *la feina* que ells volen), als segons ja els hi va bé la promesa de la cadira eterna. I l'Astèrix i l'Obèlix surten d'allà a corre-cuita perquè no els interessa aquest malson de les cadires. Ara bé, segur que tot funcionaria molt millor si ells hi fossin. Penseu-hi. Penseu-hi ara perquè la cosa no pinta gaire bé.

Nota. Estimats amics d'en Dorian Gray: ho sé, l'he afusellat a ell, al seu pintor i a en lord Henry Wotton. El proper dia afusellaré algun dels meus llibres, que de ben segur s'ho mereixen més.

Per acabar, unes reflexions que ens poden obrir la ment a tots:

L'astúcia sovint es manifesta en les coses més senzilles. Els carrerons pels quals ara passejo confirmen aquesta veritat; la maniobra que va donar la victòria als bolxevics va consistir en expropiar i expulsar els comerciants i establir a les seves botigues als funcionaris, és a dir, a un dòcil i obedient instrument del poder. L'home darrere del taulell va ser substituït per l'home darrere de la taula de despatx: la Revolució va triomfar.

Ryszard Kapuscinski, Imperium, 1993